

**15 -ാം കേരള നിയമസഭ**

**14 -ാം സമ്മേളനം**

**നക്ഷത്രചിഹ്നമിട്ട ചോദ്യം നം. 58**

**17-09-2025 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്**

**ശബരിമലയെ ആഗോള തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രമായി ഉയർത്തുന്നതിന് നടപടി**

| ചോദ്യം                                                                                                                                                                                                                          | ഉത്തരം                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p align="center"><b>ശ്രീ കെ യു ജനീഷ് കുമാർ,<br/>ശ്രീ എം മുക്കേഷ്,<br/>ശ്രീ വി കെ പ്രശാന്ത്</b></p>                                                                                                                             | <p align="center"><b>ശ്രീ വി.എൻ വാസവൻ<br/>(തുറമുഖ - സഹകരണ - ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രി)</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <p>(എ) ശബരിമലയെ ആഗോള തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രമായി ഉയർത്തുന്നതിനും വികസന ലക്ഷ്യങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുന്നതിനുമായി വിളിച്ചു ചേർക്കാൻ തീരുമാനിച്ചിട്ടുള്ള ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമത്തിന്റെ മുന്നൊരുക്കങ്ങൾ വിലയിരുത്തിയിട്ടുണ്ടോ; വിശദാംശം നൽകുമോ;</p> | <p>(എ) ശബരിമലയെ ഒരു ആഗോള തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രമായി ഉയർത്തുക, ശബരിമല മുന്നോട്ടു വരുന്ന "തത്ത്വമസി" എന്ന സന്ദേശം ലോകമെമ്പാടും പ്രചരിപ്പിക്കുക എന്നീ ലക്ഷ്യങ്ങളോടെ തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡിന്റെ പ്ലാറ്റിനം ജൂബിലിയോടനുബന്ധിച്ച് സംഘടിപ്പിക്കുന്നതാണ് ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമം. ശബരിമലയെ ആഗോള തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രമായി ഉയർത്തുക, "തത്ത്വമസി" എന്ന സന്ദേശം ലോകമെമ്പാടും പ്രചരിപ്പിക്കുക, വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ, ഭക്തരുടെ ആവശ്യങ്ങൾ എന്നിവ ചർച്ച ചെയ്യുക, ശബരിമലയെക്കുറിച്ചുള്ള വികസന കാഴ്ചപ്പാടുകൾക്ക് പുതിയ മാനം നൽകുക, അവ ആഗോള തലത്തിൽ എത്തിക്കുക എന്നീ ഉദ്ദേശ്യങ്ങളോടെയാണ് ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമം സംഘടിപ്പിക്കാൻ തീരുമാനിച്ചിട്ടുള്ളത്. തിരുവിതാംകൂർ ദേവസ്വം ബോർഡിന്റെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ വിവിധ സർക്കാർ വകുപ്പുകളുടെയും സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും ഏകോപനത്തോടെയാണ് സംഗമം സംഘടിപ്പിക്കുന്നത്. ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമത്തിന്റെ സംഘാടനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ബഹു. ദേവസ്വം വകുപ്പ് മന്ത്രിയുടെ അദ്ധ്യക്ഷതയിൽ 31.07.2025, 07.08.2025, 16.08.2025, 20.08.2025, 21.08.2025, 27.08.2025, 30.08.2025, 02.09.2025, 11.09.2025 എന്നീ തീയതികളിൽ അവലോകന യോഗങ്ങൾ ചേർന്നിട്ടുണ്ട്.</p> <p>കൂടാതെ ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമത്തിന്റെ സുഗമമായ സംഘാടനത്തിനായി രക്ഷാധികാരികളെ നിശ്ചയിച്ചു കൊണ്ടും വിവിധ കമ്മിറ്റികൾ രൂപീകരിച്ചു കൊണ്ടും 23.08.2025-ലെ സ.ഉ.(സാധാ) നം. 1993/2025/റവ നമ്പർ പ്രകാരം ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചിരുന്നു. പ്രസ്തുത ഉത്തരവ് പ്രകാരം</p> |

|      |                                                                                                                                                                                                                   |      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|      |                                                                                                                                                                                                                   |      | രൂപീകരിച്ചിട്ടുള്ള വിവിധ കമ്മിറ്റികൾ യോഗം ചേർന്ന് നടപടികൾ സ്വീകരിച്ച് വരുന്നുണ്ട്.                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| (ബി) | മാനവമൈത്രിയുടെ മകുടോദാഹരണമായ ശബരിമലയുടെ പ്രാധാന്യം ഉൾക്കൊണ്ടുകൊണ്ട് ഈ സർക്കാർ നടപ്പാക്കിയിട്ടുള്ള വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ പൊതു സമൂഹത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടുന്നതിനെതിരെ ആരെങ്കിലും രംഗത്ത് വന്നിട്ടുണ്ടോ; വിശദമാക്കാമോ; | (ബി) | ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമം സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനെതിരെ വിവിധ കക്ഷികൾ ബഹു. ഹൈക്കോടതി മുൻപാകെ WP(C) 32854/2025 , WP(C) 32857/2025 , WP(C) 33325/2025 WP(PIL) 109/2025 എന്നീ നമ്പരുകളിൽ കേസുകൾ ഫയൽ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ടി കേസുകളിൽ ബഹു. ഹൈക്കോടതി 11.09.2025-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച ഇടക്കാല ഉത്തരവിൻ ചില നിർദ്ദേശങ്ങൾ പാലിച്ചു കൊണ്ട്, ആഗോള അയ്യപ്പ സംഗമം നടത്തുന്നതിനുള്ള അനുമതി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. |
| (സി) | ശബരിമലയിൽ നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുള്ള വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ വിശദീകരിക്കുമോ;                                                                                                                                               | (സി) | ശബരിമല മാസ്റ്റർപ്ലാൻ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി സംസ്ഥാന സർക്കാർ അനുവദിച്ച ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് ഉന്നതാധികാര സമിതി മുൻഗണനാ ക്രമം നിശ്ചയിച്ച് 2016-17 മുതൽ 2024-25 വരെയുള്ള കാലയളവിൽ നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുള്ള വിവിധ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ വിവരം അനുബന്ധമായി ചേർക്കുന്നു.                                                                                                                |
| (ഡി) | ശബരിമല മാസ്റ്റർപ്ലാൻ അവലോകനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ; വിശദാംശം നൽകുമോ?                                                                                                                                                     | (ഡി) | ശബരിമല മാസ്റ്റർപ്ലാൻ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാലാകാലങ്ങളിൽ കൂടുന്ന ഉന്നതാധികാര സമിതി യോഗം അവലോകനം ചെയ്യുകയും അതനുസരിച്ച് ഓരോ സാമ്പത്തിക വർഷവും ആനുവൽ പ്ലാനിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ബജറ്റ് പ്രോവിഷൻ അനുസരിച്ചും ഫണ്ടിന്റെ ലഭ്യത കണക്കിലെടുത്തും പദ്ധതികൾ മുൻഗണന ക്രമത്തിൽ പൂർത്തീകരിച്ച് വരുന്നുണ്ട്.                                                                                          |

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

## SABARIMALA MASTER PLAN

### STATEMENT SHOWING THE PROJECTS COMPLETED FROM THE FINANCIAL YEAR 2016-17 TO 2024-25

| Sl. No. | Name of Project                                                                                      | AS /Estimate Amount Rs. | PAC            | Date of Commence ment | Date of Completion | Expenditure    | Remarks |
|---------|------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|----------------|-----------------------|--------------------|----------------|---------|
| 1.      | SMP-Sabarimala-Construction of Annadanamandapam                                                      | 9,50,00,000/-           | 9,08,00,000/-  | 11.07.2016            | 08.11.2019         | 9,06,35,122/-  |         |
| 2.      | SMP-Nilakkal-Construction of New Resting hall for pilgrims                                           | 4,91,00,000/-           | 4,90,53,833/-  | 28.09.2016            | 08.12.2017         | 4,89,74,178/-  |         |
| 3.      | SMP-Sabarimala-Construction of Darshanam Complex at Sannidhanam                                      | 9,50,00,000/-           | 10,05,00,625/- | 04.07.2016            | 15.08.2018         | 10,29,05,481/- |         |
| 4.      | SMP-Sabarimala-Laying tiles in the waiting hall at Sannidhanam and Refurbishment of existing urinals | 27,00,000/-             | 26,20,664/-    | 02.11.2016            | 04.02.2017         | 26,27,460/-    |         |

|    |                                                                                                |               |               |            |            |               |                                                                                                                               |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|------------|------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 5. | SMP-Nilakkal-Construction of Emergency response station                                        | 60,00,000/-   | 53,05,510/-   | 05.09.2016 | 10.11.2016 | 66,88,767/-   | HPC approved the actual cost incurred for the proper completion of the work based on the recommendation of the Chief Engineer |
| 6. | SMP-Pampa-Construction of Sewage holding tank of 6 Lakhs litres capacity                       | 1,76,00,000/- | 1,61,07,599/- | 05.09.2016 | 30.11.2016 | 1,59,09,843/- |                                                                                                                               |
| 7. | SMP-Sabarimala-Refurbishment of Vallyanadapandal at Sannidhanam                                | 4,75,50,000/- | 3,14,08,307/- | 19.04.2017 | 14.01.2018 | 3,11,98,555/- |                                                                                                                               |
| 8. | SMP-Sabarimala-Providing Ashlar flooring to the lower thirumuttom at North side of Sannidhanam | 43,10,000/-   | 38,16,252/-   | 05.02.2017 | 20.11.2017 | 35,05,460/-   |                                                                                                                               |
| 9. | SMP-Construction of Waste collection bins (60 Units) at Sabarimala, Pampa and Nilakkal         | 16,90,000/-   | 16,87,045/-   | 05.11.2016 | 15.05.2017 | 18,96,830/-   | Work executed as per actuals for the proper completion of the work and approved by the HPC                                    |

|     |                                                                                                                                               |                |                |            |            |                |  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|------------|------------|----------------|--|
| 10. | SMP-Sabarimala-<br>Extension of<br>Annadanamandam at<br>Sannidhanam                                                                           | 12,05,00,000/- | 11,79,00,000/- | 14.03.2017 | 31.03.2021 | 11,14,15,983/- |  |
| 11. | SMP-Sabarimala-<br>Relocation of Bhandaram<br>at Sannidhanam                                                                                  | 1,44,00,000/-  | 93,22,880/-    | 26.06.2017 | 16.11.2019 | 74,99,422/-    |  |
| 12. | SMP-Nilakkal-<br>Construction of<br>Integrated Toilet Complex                                                                                 | 5,00,00,000/-  | 4,62,74,083/-  | 26.06.2018 | 10.03.2020 | 3,78,47,698/-  |  |
| 13. | SMP-Sabarimala-<br>Construction of Water<br>tank at Pandithavalam of<br>36 Lakhs liters capacity<br>and enhancing the<br>capacity to 50 Lakhs | 7,20,00,000/-  | 6,69,00,000/-  | 26.03.2018 | 16.11.2018 | 6,68,80,691/-  |  |
| 14. | SMP-Sabarimala-<br>Relocation of Bhandaram<br>at Sannidhanam –<br>Providing Electrification                                                   | 21,00,000/-    | 17,64,736/-    | 18.09.2018 | 13.08.2019 | 18,70,120/-    |  |
| 15. | SMP-Sabarimala-<br>Construction of a<br>Annadanamandapam at<br>Sannidhanam – Providing<br>Electrification to the first<br>floor               | 31,00,000/-    | 25,99,326/-    | 12.10.2018 | 15.11.2018 | 17,74,287/-    |  |

|     |                                                                                                                                                                                                           |             |             |            |            |             |  |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|------------|------------|-------------|--|
| 16. | Supplying & Providing Double Decker cots for the duty staff deployed at Annadanamandapam at Sannidhanam                                                                                                   | 24,40,000/- | 20,30,000/- | .....      | 11.01.2017 | 23,95,400/- |  |
| 17. | SMP-Sabarimala-Improvements of the Road from Pandithavalam to Sabarenandanam                                                                                                                              | 75,50,000/- | 64,40,952/- | 10.10.2019 | 15.04.2020 | 61,02,954/- |  |
| 18. | Supply, Installation, testing and commissioning of pass anger cum goods elevator for Annadanamandam at Sannidhanam Sabarimala (with a performance guarantee of two years and AMC for third & fourth year) | 17,21,000/- | 17,21,000/- | 17.11.2018 | 26.12.2018 | 17,21,000/- |  |
| 19. | SMP-Sabarimala-Relocation of Bhandaram at Sannidhanam Supply, Installation, Testing and Commissioning of Conveyor belt system                                                                             | 43,50,000/- | 43,50,000/- | 10.03.2019 | 20.09.2019 | 42,91,442/- |  |
| 20. | SMP-Sabarimala-Construction of Darsanam Complex – <b>Providing Electrification</b>                                                                                                                        | 57,00,000/- | 55,97,085/- | 03.03.2019 | 05.05.2019 | 49,06,846/- |  |

|     |                                                                                                                                                                                                  |               |               |            |            |               |                                                                                                                   |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|------------|------------|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 21. | SMP-Sabarimala-<br>Construction of <b>Annadanamandapam</b> at Sannidhanam – Providing <b>Electrification</b> for Kitchen and Ground floor (including One 82.5KVA & 225KVA Diesel Generator sets) | 95,50,000/-   | 84,71,154/-   | 10.10.2017 | 14.10.2020 | 80,62,613/-   |                                                                                                                   |
| 22. | SMP-Sabarimala-<br>Upgradation of Bhasmakulam                                                                                                                                                    | 3,25,00,000/- | 2,46,44,965/- | 26.06.2019 | 14.07.2020 | 1,21,25,588/- | The accounts of the contractor is closed with direction to submit fresh estimate as the scope of work has changed |
| 23. | SMP-Sabarimala-<br>Relocation of <b>Bhandaram</b> -<br>Supply, Installation, Testing and commissioning of <b>floor standing type Air Conditioners</b>                                            | 10,50,000/-   | 10,52,073/-   | 21.08.2019 | 20.09.2019 | 10,38,263/-   |                                                                                                                   |
| 24. | SMP-Sabarimala-<br>Relocation of Bhandaram-<br>Supply of Furniture                                                                                                                               | 1,40,00,000/- | 86,28,841/-   | 14.11.2019 | 15.08.2023 | 86,28,841/-   |                                                                                                                   |

|     |                                                                                                                                               |               |               |            |            |               |                                                                                                                 |
|-----|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|------------|------------|---------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 25. | SMP-Preparation of Layout Plan for Pampa & Trek Route                                                                                         | .....         | 39,17,600/-   | .....      | 09.01.2025 | 31,34,080/-   | 80% of the payment made as per the payment schedule of the agreement. Balance 20% ie; Rs. 7,83,520/- to be paid |
| 26. | SMP-Preparation of Layout Plan for Sannidhanam Sabarimala                                                                                     | .....         | 55,10,000/-   | .....      | 09.01.2025 | 49,59,540/-   | 90% of the payment made as per the payment schedule of the agreement. Balance 10% ie; Rs. 5,51,060/- to be paid |
| 27. | Recoupment of Bailey Bridge at Sabarimala                                                                                                     |               |               |            |            | 1,06,89,541/- |                                                                                                                 |
| 28. | Establishment of 5MLD Sewage Treatment Plant at Sannidhanam Sabarimala – Balance payment for the project after 06/2016 and O & M charges etc. |               |               |            |            | 1,30,70,084/- |                                                                                                                 |
| 29. | SMP-Pampa-Construction of Annadanam Block                                                                                                     | 3,78,00,000/- | 4,06,78,864/- | 10.08.2015 | 30.10.2018 | 3,15,22,714/- | Balance payment after 06/2016                                                                                   |

|     |                                                                                                                            |               |               |            |            |                       |                               |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|------------|------------|-----------------------|-------------------------------|
| 30. | SMP-Nilakkal-Providing Street Lighting along internal roads                                                                | 1,01,00,000/- | 86,84,789/-   | 30.06.2015 | 09.11.2015 | 29,00,000/-           | Balance payment after 06/2016 |
| 31. | SMP-Sabarimala-Supplying & Providing single cots and double cots to the newly constructed Darshanam Complex at Sannidhanam | 15,55,000/-   | 13,25,730/-   | .....      | 10.05.2019 | 13,25,000/-           |                               |
| 32. | SMP-Pampa-Construction of Restaurant Block                                                                                 | 3,78,00,000/- | 4,06,78,864/- | 21.07.2015 | 25.10.2016 | 2,97,75,367/-         | Balance payment after 06/2016 |
| 33. | SMP-Sabarimala-Construction of New RCC water storage tank at Pandithavalam after dismantling the old water tank No. V      | 1,68,70,000/- | 1,88,38,448/- | 08.07.2015 | 15.03.2017 | 41,65,932/-           | Balance payment after 06/2016 |
| 34. | SMP-Sabarimala-Construction of New RCC water storage tank at Pandithavalam after dismantling the old water tank No. VI     | 1,68,70,000/- | 1,88,38,448/- | 16.07.2015 | 15.03.2017 | 54,11,035/-           | Balance payment after 06/2016 |
| 35. | SMP-Pampa-Construction of Godown                                                                                           | 1,45,00,000/- | 1,16,26,095/- | 17.06.2015 | 20.05.2017 | 1,59,18,127/-         |                               |
|     | <b>Total</b>                                                                                                               |               |               |            |            | <b>70,37,74,264/-</b> |                               |